

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Az Szjt. hatályának kezdete a filmelőállítói szomszédos jogi teljesítményekre és az ilyen szomszédos jogok átruházhatósága

Ügyszám: SZJSZT 20/2006

A megbízó által feltett kérdések:

1. A hatályos Szjt. 82. §-a szerinti szomszédos jogi védelem hatálya mely filmekre nézve lépett hatályba, fennáll-e ez a védelem az 1999. szeptember 1-jét megelőzően forgalomba hozott, illetve elkészített filmalkotásokkal kapcsolatban?
2. Az Szjt. 82. §-a szerinti szomszédos jogok elsődleges alanya mely szervezet vagy személy lehet? Érthető-e ez alatt olyan szervezet is, amely ugyan nem gyártotta a filmet, nem is kezdeményezte, illetve nem szervezte meg a film megvalósítását, ugyancsak nem gondoskodott a filmgyártás anyagi és egyéb feltételeiről (sőt a film készítésének időpontjában nem is létezett, és a film gyártója e szervezetnek cégjogi értelemben nem is jogelődje), de amely szervezet az adott filmre vonatkozó szerzői vagyoni jogokat meghatározott jogátszállási láncolat útján jogátruházással megszerezte?
3. Az 1964. január 1-ével létrejött F. Vállalat jogelődjei által, illetve az F. Vállalat által gyártott filmekkel kapcsolatban megillettek-e a D. Kft-t filmelőállítói szomszédos jogok, akár alanyi jogon, akár a fentiekben leírt jogátruházások folytán? A filmelőállítói szomszédos jog egyáltalán átruházható-e?
4. Megilletnek-e egy olyan szervezetet filmelőállítói szomszédos jogok a hatályos Szjt. hatályba lépését megelőzően létrejött filmalkotások tekintetében, amely e filmek tekintetében teljes körűen megszerezte ugyan a szerzői vagyoni jogokat, de amely a szóban forgó filmek eredeti előállítójától különböző jogalany és amely nem cégjogi jogutóda az eredeti filmelőállítónak figyelembe véve azt a körülményt is, hogy a filmek előállítója 1999. szeptember 1. napját megelőzően jogutód nélkül megszűnt.

A kérdésekre adott válaszok

Ad 1.

Az 1999. évi LXXVI. számú szerzői jogi törvényünk (a továbbiakban: Szjt.) az 1999. szeptember 1-i hatályba lépése előtt első ízben forgalomba hozott illetve elkészített filmekre is hatályba lépett, feltéve, hogy az Szjt. 84. §-a szerint számított 50 év akkor még nem telt el.

- 1.1.** Az Szjt. szerint a jogilag védett szomszédos jogi teljesítmények, így a filmelőállítói teljesítmények *védelmének idejét* az Szjt. 84. §-a szabályozza abban a tekintetben, hogy
- a védelem milyen időponttól és
  - mennyi ideig áll fenn:

„84. § (1) Az e fejezetben szabályozott jogok a következő időtartamokban részesülnek védelemben:

...
d) a filmek az első forgalomba hozatalt követő év első napjától számított ötven évig, illetve a film elkészítését követő év első napjától számított ötven évig, ha ezalatt nem hozták forgalomba a filmet.

...
(3) Ha a film nyilvánosságához közvetítése megelőzi a forgalomba hozatalt, az (1) bekezdés d) pontjában szabályozott időtartamot az első forgalomba hozatalt követő év helyett az első ízben a nyilvánosságához történő közvetítést követő évet alapul véve kell számítani.”

Az Szjt. hatályba lépése előtt korábban már védett, de 1999. szeptember 1-re már a korábban irányadó védelmi idő elteltével a védelemből kikerült szomszédos jogi teljesítményeknek a *védelemben való visszakerüléséről* az Szjt. 84. § (2) bekezdése szól:

„(2) Az előadóművészeket, a hangfelvételek előállítóit, a rádió- és televízió-szervezeteket, valamint a saját műsort vezeték útján a nyilvánosságához átvivőket az e törvényben meghatározott jogok akkor is megilletik, ha a 84. §-ban – rájuk vonatkozóan – említett év végétől számított húsz év az 1994. évi VII. törvény hatálybalépéséig már eltelt.”

Mindezekről különböző kérdés az, hogy az Szjt. szerinti szomszédos jogi teljesítmény fogalmának megfelelő, de a törvény hatályba lépte előtt létrejött és az előtt soha szerzői jogi szabályok szerint *védelemben nem részesült* magyar filmelőállítói teljesítményekre vonatkozik-e az Szjt.?

1.2. Az Szjt. kifejezett szabályt nem tartalmaz az átmeneti rendelkezései között arról az esetről, hogy szabályai alkalmazhatók-e a hatályba lépése előtt keletkezett – ezért korábban szerzői jogi típusú védelem alatt nem állott – filmelőállítói teljesítményekre.

A 108. § (1) és (2) bekezdéseiből az nyilvánvaló, hogy az Szjt. nem vonatkozik azokra a művekre és teljesítményekre, amelyek védelmi ideje az Szjt. előtt hatályos szabályok szerint már lejárt, kivéve, ha fennállnak az e bekezdésekben írt feltételek. E szabály értelmezéséhez figyelembe kell venni az európai közösségi jogi szabályokat is. Az Szjt.-vel a filmelőállítói teljesítmények védelme tekintetében is átültetett 92/100/EGK „Bérlet” irányelv 13.1. cikke első fordulata szerint az irányelvet alkalmazni kell mindazon teljesítményekre, köztük filmekre is, amelyek 1994. július 1-én a tagállamok szerzői jogi törvényei szerint még védettek. Tekintettel arra, hogy a magyar jogban a filmelőállítói teljesítmények korábban egyáltalán nem álltak szerzői jogi típusú védelem alatt, az Szjt. 108. § (2) bekezdésének a filmek előállítói tekintetében nem is kellett átvennie ezt a szabályt.

A korábban szomszédos jogi védelem alatt soha nem állott filmelőállítói teljesítmények védelméről az említett Irányelv 13.1. pont második fordulata rendelkezik, miszerint ezeket is védelem alá kell helyezni, ha megfelelnek a védelem tartalmi feltételeinek. Itt már helye lett volna az Szjt.-be való átültetésnek, ez azonban kifejezetten nem történt meg. (Megjegyzendő, hogy a külföldi „rég” filmekre van az EU szabályozásnak megfelelő magyar szabály: az Európai Gazdasági Térségből származó régebbi filmekre akkor is fennállnak az előállítói szomszédos jogok, ha Magyarországon soha nem voltak ilyen módon védettek. L. Szjt. 108/A. §).

A szó szerint át nem vett szabályt azonban legkésőbb Magyarország 2004. május 1-i csatlakozása után a mégis alkalmazni kell a magyar filmekre is. Erre vonatkozóan az SzJSzT-29/04. számú szakvéleményét érdemes idézni:

„Az eljáró tanács szakvéleményét csak a hatályos magyar jogszabályokra alapíthatja, így ezek a megjegyzések a kérdésre adott válaszok érdemét alapvetően nem érintik. Ugyanakkor az Európai Bíróság a 14/83. (Von Colson és Kamann v. Land Nordrhein-Westfalen) ügyben hozott ítélet 26. bekezdésében kimondta: a tagállamoknak az irányelvből származó azon kötelezettsége, hogy elérjék az irányelvben előírányzott eredményt és minden szükséges intézkedést meghozzanak e kötelezettség teljesítésének biztosítására, kötelező érvényű a tagállamok minden jogértelmezést végző szervére. Ezért az SzJSzT véleményének is figyelembe kell vennie az Infosoc irányelv rendelkezéseit, és ahol a magyar jogszabály többféle értelmezést is enged, az irányelvi szabálynak leginkább megfelelő értelmezést kell elfogadnia. Az irányadó joganyag EK jog szerinti értelmezésére vonatkozóan figyelemmel kell lenni az EU Bíróság 106/77 sz. („Simmenthal” ügyben hozott) ítéletére is, amely szerint, ha a közösségi jogot érintő jogvita nemzeti bíróság elé kerül, annak a nemzeti jog bármely, a közösségi jog rendelkezéseibe ütköző szabályát hivatalból mellőznie kell, anélkül, hogy az ilyen jogszabály alkotmányos eszközzel való hatályon kívül helyezését be kellene várnia.”

Az Szjt. 113. §-ából is kitűnik, hogy az Szjt. az akkor hatályos EU irányelvekkel való teljes összhang megteremtését célozta.

A korábban forgalomba hozott illetve rögzített filmek védelmi idejére természetesen az Szjt. 84. §-ának (1) bekezdésében foglaltak vonatkoznak.

Ad 2.

A filmelőállítói szomszédos jogok eredeti alanyának, a filmelőállítónak a fogalmát az Szjt. 64. § (3) bekezdése pontosan meghatározza: „az a természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, aki vagy amely saját nevében kezdeményezi és megszervezi a film megvalósítását, gondoskodik annak anyagi és egyéb feltételeiről.” **A jogátruházásról I. a következő választ.**

Ad 3.

A filmelőállítói jogok átruházhatók, így azokat az eredeti filmelőállítótól független személy is megszerezheti. Az indokok:

Az Szjt.-nek a szerzői jog tárgyát és tartalmát – és közelebbről a vagyoni jogokat - leíró általános szabályai közül közvetlenül csak a preambulum és az 1. § (8) bekezdés tekinthető a kapcsolódó és szomszédos jogok általános szabályának. Így a 9. § előírása, hogy a szerzői vagyoni jogok általában elidegeníthetetlenek, csak a szerzői jogokra vonatkozik. Az Szjt. 3. §-a világosan kijelöli azt a kapcsolatot a Ptk.-val, aminek folytán a kapcsolódó (szomszédos) vagyoni jogok (a kizárólagos felhasználási jog vagy a jogdíjhoz való jog) a polgári jog általános szabályai szerint szabadon elidegeníthetőek, átruházhatóak. Ott, ahol ennek mégis akadálya van, az Szjt. kifejezett szabállyal állít korlátot (például az előadóművészek bizonyos

díjigényei esetében a 77. § (3) bekezdésében). A filmelőállítók szomszédos jogai tekintetében nincsen ilyen kifejezett tilalom.

Ad 4.

Igen, olyan szervezet is megszerezhet filmelőállítói jogokat, amely nem általános jogutódja a film eredeti előállítójának, nevezetesen nem nevesített atipikus (elemeit tekintve a szerzői jogi felhasználási szerződéshez közel álló) polgári jogi szerződéssel.

Abban a kérdésben, hogy az utóbb, visszamenőleges hatállyal keletkező szomszédos jogok valóban átszálltak-e az 1999-et megelőzően történt szerződésekkel, ezeknek a szerződéseknek konkrét tartalmát kell megvizsgálni.

Budapest, 2006. július 20.

dr. Tomori Pál
a tanács elnöke

dr. Gyertyánfy Péter
a tanács előadó tagja

dr. Kiss Zoltán
a tanács szavazó tagja